

Zita Žvikienė. Šiuolaikinė vergovė

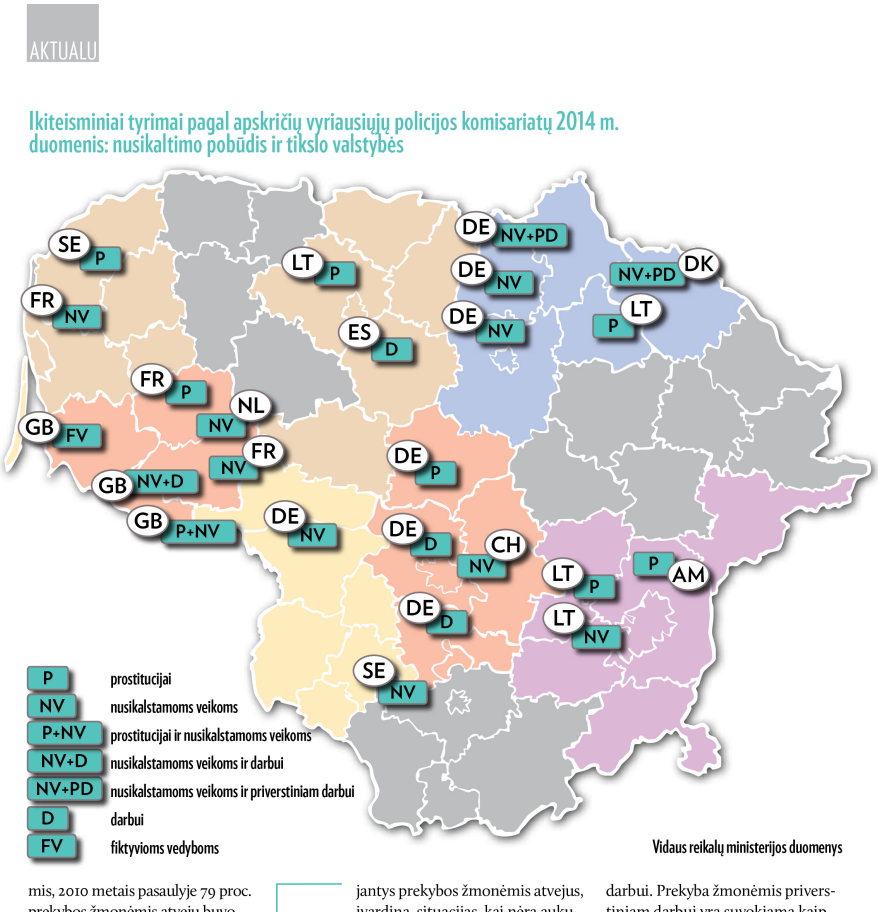
Kaip žinoma, asmens išnaudojimas darbui ar kitokiais tikslais yra viena iš prekybos žmonėmis formų. Tai plačiai pasaulyje paplitęs fenomenas. Daugelyje valstybių jis įvardijamas kaip šiuolaikinė vergijos apraiška. Vergijos reiškinys moderniaisiais laikais įgauna vis naujus veidus, tačiau pasižymi visų laikų vergijos esminiu bruožu – žmogaus laisvės suvaržymu. Taip pat ir Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas prekybą žmonėmis priskiria nusikaltimų žmogaus laisvei sričiai.

Nusikaltimai žmogaus laisvei

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse visas skyrius „Nusikaltimai žmogaus laisvei“ skirtas prekybos žmonėmis veikoms. Prekyba vaikais ir vaikų išnaudojimas – šios nusikalstamos veikos dėstomos Baudžiamojo kodekso skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai“. Baudžiamojo kodekso 157 straipsnyje pateikiamas nebaigtinis vaiko išnaudojimo tikslų sąrašas, kas leidžia pagal šį straipsnį kvalifikuoti vaiko pirkimą arba pardavimą siekiant bet kokio vaiko išnaudojimo ar žinant, kad jis bus išnaudotas bet kokiais išnaudojimo tikslais. Skirtingai nei prekybos žmonėmis atveju, įstatymas nenumato nukentėjusio vaiko valią palaužiančių būdų panaudojimo, kas lengvina veikos įrodinėjimą ir užtikrina efektyvesnę nepilnamečių apsaugą. Taigi pagal Baudžiamojo kodekso 147 ir 157 straipsnius draudžiamos visos prekybos žmonėmis formos ir numatomos laisvės atėmimo bausmės nuo 2 iki 12 metų. Be to, už šias veikas numatyta atsakomybė ir juridiniam asmeniui[1].

2014 m. Seimas priėmė 307 ir 308 straipsnių pataisas, pagal kurias pelnymasis iš kito asmens prostitucijos arba įtraukimas į prostituciją vertinami kaip nusikalstama veika. Šiomis pataisomis buvo sugriežtintos numatytos bausmės ir pašalinta nuostata, pagal kurią buvo leidžiama teisėjams svarstyti, ar vaikai savo

valia sutiko užsiimti prostitucija, o tai prieštarauja 157 straipsniui, kuriuo draudžiama vaikų prostitucija, neatsižvelgiant į tai, ar jie duoda „sutikimą“, ir vertinama kaip prekyba žmonėmis. Tačiau dažnai paprasčiau buvo vaiką įvertinti kaip laisvu sutikimu parsiduodančią prostitutę nei kaip prekybos žmonėmis auką. Šiuo požiūriu džiugina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama praktika. Pateiksiu vieną pavyzdį. 2014 m. Aukščiausiasis Teismas priėmė nutartį, jog žemesnės instancijos teismas privalo iš naujo įvertinti nuosprendžius dviem vyrams, kurie buvo nuteisti už tai, kad pardavinėjo tris 14 ir 15 metų paaugles seksualinio išnaudojimo tikslais. Paaugles išnaudojusius vyrus žemesnės instancijos teismas buvo nuteisęs dirbti 150 valandų viešųjų darbų, negana to, ir užgauliai atsiliepė apie nukentėjusių paauglių išvaizdą.

mis, 2010 metais pasaulyje 79 proc. jantys prekybos žmonėmis atvejus, darbui. Prekyba žmonėmis privers-

Prekiaujama ne tik moterimis

Visada buvome linkę manyti, kad prekyba žmonėmis yra tik moterų pardavimas prostitucijai. Tačiau nusikalstamos grupuotės ieško vis naujų pajamų šaltinių, o

socialiai pažeidžiami asmenys visada yra akylai stebimi, kaip visuomenės grupė, kuria būtų galima nesunkiai pasinaudoti įvairiomis formomis. Taigi pardavimas priverstiniam darbui – itin sparčiai populiarėjanti prekybos žmonėmis forma.

Šiandien mes plačiau aptarsime alternatyvias prekybos žmonėmis formas. Kuo pasižymi prekyba priverstiniam darbui ir kodėl mes turime šiandien apie tai kalbėti? Ar reikia kalbėti? Manau, kad reikia.

Tarptautinės darbo organizacijos[2] duomenimis, 20,9 mln. žmonių visame pasaulyje yra tapę prekybos žmonėmis priverstiniam darbui aukomis, 610 000 žmonių Europos Sąjungoje yra tapę priverstinio darbo aukomis. Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro duomenimis, 2010 metais pasaulyje 79 proc. prekybos žmonėmis atvejų buvo susiję su prostitucija ir seksualiniu išnaudojimu ir tik 18 proc. atvejų – su priverstiniu darbu[3]; o jau 2012 metais prekybos žmonėmis priverstiniam darbui jau sudarė 36 proc. visų prekybos žmonėmis atvejų4.

Šiuolaikinė prekyba žmonėmis priverstiniam darbui Europos Sąjungoje (ir Lietuvoje) gali ir neturėti visų prekybos žmonėmis požymių. Mokslininkai, nagrinėjantys prekybos žmonėmis atvejus, įvardina situacijas, kai nėra aukų gabenimo stadijos, nes aukos yra priverstos atvykti į paskirties vietą pačios, jos gali būti laikomos naudojant tik psichologinę – nebūtinai fizinę – prievartą. Svarbus faktorius vertinant situaciją – aukos kontrolės buvimas vienokia ar kitokia forma. Kai kada iš tiesų labai sunku griežtai atskirti, kur baigiasi tiesiog darbuotojų išnaudojimas ir prasideda prekyba žmonėmis priverstiniam darbui. Prekyba žmonėmis priverstiniam darbui yra suvokiama kaip situacija, kur susipina du reiškiniai: darbuotojų išnaudojimas ir prekyba žmonėmis. Prekyba žmonėmis priverstiniam darbui yra analizuojama platesnio reiškinio – darbuotojų išnaudojimo – kontekste.

Lietuviai vergai Anglijos laukuose

2015 m. rugsėjo 18 dieną Žmogaus teisių komitete susitikome su Jungtinės Karalystės Kovos su šiuolaikine vergove komisaru Kevin‘ u Hyland‘u. Susitikime dalyvavo Žmogaus teisių komiteto narė Ona Valiukevičiūtė, kitų komitetų Seimo nariai. Didelę patirtį kovojant su prekyba žmonėmis turintis komisaras sakė, kad 2014 metais galimai 69 lietuviai tapo šiuolaikinės vergovės aukomis, išnaudotomis darbui. Tokie žmonės dažniausiai dirba žemės ūkio, maisto gamybos sektoriuje,

tačiau Jungtinėje Karalystėje fiksuota ir tokių atvejų, kai žmonės buvo verčiami rinkti labdarą. Panaši statistika pateikiama ir 2013 metų Jungtinės Karalystės Nacionalinės nusikaltimų tyrimų agentūros. Išnaudojami darbui galėjo būti 70 lietuvių, 19 iš jų – žemės ūkyje, 1 – mašinų plovykloje, 16 – fabrikuose, 1 – maisto pramonėje, 3 – daugialypėse srityse, 10 – kitose srityse, 6 – kelių tiesimo srityje, 15 – neįvardintose srityse5.

Beje, 2015 m. liepos 24 d. JAV valstybės sekretoriaus John‘o Kerry‘io buvo pristatyta 2014 m. ataskaita apie prekybą žmonėmis. Ataskaitoje pažymėta ir tai, kad vaikai ir suaugusieji vis dažniau yra verčiami nusikalsti. Pavyzdžiui: vagiliauti parduotuvėse, vogti ir prekiauti narkotikais Šiaurės ir Vakarų Europos valstybėse. Ataskaitoje taip pat pažymėti atvejai, kai lietuviai vyrai verčiami prievarta dirbti (taip pat ir žemės ūkyje) Jungtinėje Karalystėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Labai gaila, tačiau šiame dokumente yra konstatuota ir skaudi tiesa – Lietuvoje nukentėjusiųjų apsauga vykdoma vangiai, kadangi valstybės finansavimas pagalbą nukentėjusiesiems teikiančioms organizacijoms nepadengia visų jų sąnaudų. Teisingai neįvertinę aukos ir jai nesuteikę apsaugos bei pagalbos, auką paskandiname į dar didesnį liūną, ji tampa dar labiau pažeidžiama ir išnaudojama nusikaltėlių.

Prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų statistika

	2011	2012	2013	2014	2015.11.10
Pradėta tyrimų	21	11	23	24	17
Suaugusių nukentėjusiųjų:					
Vyrų	0	1	18	25	6 (1 priverstiniam darbui, 3 vogti, 2 platinti ir gabenti narkotikus)
Moterų	20	8	19	19	12 (10 prostitucijai, 1 fiktyviai santuokai, 1 gabenti narkotikus)
Nukentėjusiųjų vaikų	3	8	10	3	8: 3 berniukai (visi vagystėms), 5 mergaitės (3 seksualiniam išnaudojimui, 1 seksualiniam išnaudojimui ir vagystėms)
Iš viso	23	17	47	47	26
Įtariamųjų	28	22	33	40	35

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroro Arūno Meškos duomenys

Vaikas su išdegintu vergo ženklu

Kalbant apie nepakankamą požiūrį į auką, priminsiu neseniai garsiai nuskambėjusią penkiolikmečio vaiko iš Biržų istoriją. Vaikas su išdegintu vergo ženklu – taip šį berniuką pristatė žiniasklaida. Berniukas, augęs socialinės atskirties šeimoje, atsidūrė Danijoje, ten jį nusikalstama gauja išvežė vogti. Kopenhagos institucijoms pranešus apie tokį vaiką Lietuvai, jį pargabeno „Carito“ darbuotojai. Tėvai vaiku ir toliau nesirūpino. Vaikas buvo patalpintas į socializacijos centrą. Grįžęs iš socializacijos centro į namus atostogų, vaikas pabučiavo mamą, paprašė, kad ji atsiimtų kaltinimus dėl jo pardavimo į Daniją ir dingo. Berniukas buvo sulaikytas Latvijoje plėšiantis juvelyrinę parduotuvę. Sulaikytas vaikas neturėjo šiltų drabužių, jo ranka buvo sužalota. Manoma, kad šis berniukas susižalojo ranką, norėdamas atsikratyti gaujos išdeginto ženklo, liudijančio jo priklausomybę gaujai. Lietuvos ambasados atstovai pasirūpino drabužiais. Turimomis žiniomis, toliau berniuku rūpinasi organizacija „Gelbėkit vaikus“, taip pat ir pasaulio lietuviai – Kazickų fondas. Berniukui reikėjo advokato, kuris įrodytų Latvijos teisėsaugos institucijoms, kad šis vaikas yra ne nusikaltėlis, o auka, kurios pažeidžiamumu pasinaudojo nusikalstama gauja. Kazickų fondas advokatu pasirūpino. Deja, tenka pastebėti, kad tai tik vienas iš nedaugelio atvejų, apie kuriuos sužinojo mūsų pagalbą teikiančios organizacijos. Iš tiesų mes neturime nuoseklios pasidalinimo informacija sistemos, ir informacijos apie atvejus, kai dėl mūsų piliečių pardavimo, išnaudojimo darbui pradėti ikiteisminiai tyrimai kitose šalyse.

Sudegė Švedijoje

Pasidalinsiu dar vienu atveju, dėl kurio konkrečiai į mane kreipėsi trijų vyrų, sudegusių savo gyvenamuosiuose vagonėliuose, artimieji.

Šie vyrai buvo komandiruoti vienos Lietuvos įmonės dirbti į Švediją – pakuoti akmenis. Vieno žuvusiojo atstovės teigimu, vyrai buvo apgyvendinti itin prastomis sąlygomis – gyvenamajame vagonėlyje nebuvo vandens, tualeto, elektros instaliacija buvo netvarkinga, nebuvo priešgaisrinės apsaugos priemonių. Tai patvirtino ir vienas ten gyvenęs ir nuo ugnies išsigelbėjęs lietuvis. Tiesa, kol kas nėra baigti tyrimai ir nėra aišku, ar įvykusi tragedija bus susieta su darbo sąlygomis, tačiau tai, kad mūsų tautiečiai, išvažiavę dirbti į užsienį, nėra

civilizuotai apsaugoti, galima teigti iš jau žinomų aplinkybių. Šių vyrų motinoms yra nesuprantama, kodėl mūsų prokuratūra negali tirti įvykio – žuvę vyrai mokesčius mokėjo Lietuvoje. Mamos nori žinoti, ar nebuvo pažeistos jų vaikų teisės priimant juos į darbą ir sudarant tinkamas sąlygas dirbti. Lietuvos Darbo inspekcija negali baigti tyrimo dėl šio atvejo, nes negauna reikiamų duomenų nei iš Švedijos, nei iš darbdavių, komandiravusių vyrus dirbti į Švediją.

Dar vienas atvejis. Emigrantas pasakoja: kelios paros be jokio poilsio, kai nusnūstama tik autobusiuke važiuojant iš vienos fermos į kitą. Jokios galimybės nusiprausti ir pasikeisti drabužių. Be priežasties atimama alga. Ne vienas darbininkas po savo pamainos bėgdavo vemti, daug kam įsiskaudėdavo galvą dėl nežmoniško kvapo vištų fermoje. Bet dėl šių dalykų jie niekada nesiskundė. Vyrams tai atrodė įprastos darbo sąlygos. Tai dar viena viešoje erdvėje nuskambėjusi istorija. Visa tai Anglijoje patyrė vištgaudžiu dirbęs lietuvis, dabar su buvusiais darbdaviais kovojantis teisme. Dviem anglų ūkininkams – vištų augintojams – yra pateikti kaltinimai dėl prekybos žmonėmis. Byloje – aštuonios lietuviškos pavardės: septynių nukentėjusių ir vieno kaltinamojo, prisidėjusio prie įtariamų vergvaldžių veiklos.

Taigi trys atvejai – gaujos užverbuotas vaikas vogti ir vergiškomis sąlygomis dirbę arba gyvenę dirbti išvežti vyrai, šiuos atvejus sieja tai, kad yra pasinaudojama žmonių pažeidžiamumu, kuris verčia mūsų piliečius priimti į vergo drabužį įvelkančias išgyvenimo taisykles. Tai prekybos žmonėmis atvejai, peržengiantys mūsų tradicinio įsivaizdavimo apie šį reiškinį ribas – žmonių išnaudojimas darbui ir nusikaltimams daryti. Deja, tokie nusikaltimai yra latentinio pobūdžio ir tik nedidelė dalis jų yra iškeliama į dienos šviesą. Liūdina tai, kad pačios aukos nėra susipažinusios su prekybos žmonėmis bruožais ir savęs kaip aukų neidentifikuoja, ypač vaikai ir jų tėvai.

Pasirašyta rezoliucija

Įvertinęs prekybos žmonėmis problemos aštrumą, 2015 m. rugsėjo 17–18 dienomis Seimo Žmogaus teisių komitetas kartu su visuomenine organizacija „Gelbėkit vaikus“ surengė konferenciją „Iššūkiai kovojant su prekyba žmonėmis“. Konferencijos partneriai buvo Jungtinės Karalystės ir Nyderlandų Karalystės, Kanados ambasados Vilniuje. Pranešimus konferencijoje skaitė užsienio valstybių ekspertai bei Lietuvos kompetentingų institucijų ir organizacijų atstovai, taip pat mokiniai. Konferencijos dalyviai labai detaliai iškėlė visas kovos su prekyba

žmonėmis problemas:

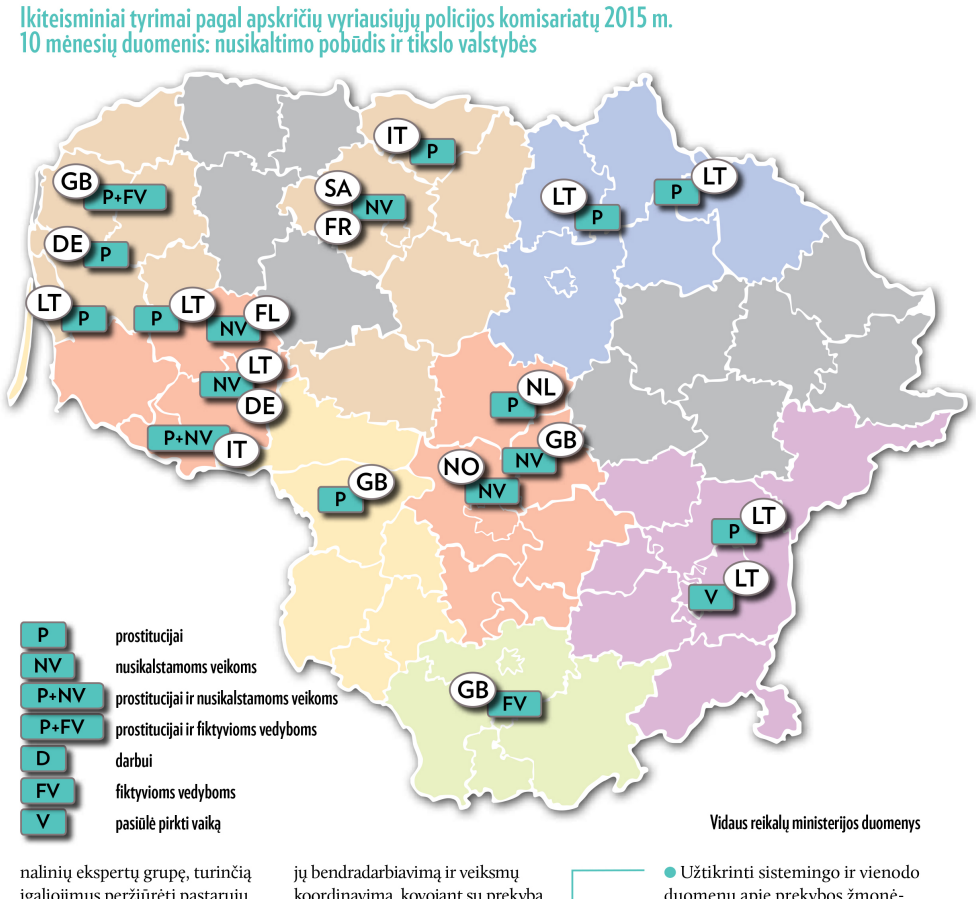
- Lietuvoje trūksta valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų tarpusavio veiksmų koordinavimo, vieningos stebėsenos sistemos kovojant su prekyba žmonėmis;
- Sunkumų kelia skirtingi teisėsaugos ir socialines / psichologines paslaugas teikiančių institucijų aukos identifikavimo kriterijai;
- Nėra sisteminio ir išsamaus duomenų apie prekybos žmonėmis atvejus rinkimo ir analizavimo mechanizmo. Skiriasi teisėsaugos ir nevyriausybinių organizacijų turimi duomenys.

Po konferencijos buvo pasirašyta rezoliucija. Remiantis konferencijos metu išsakytomis užsienio valstybių ir nacionalinių ekspertų bei praktikų mintimis, pristatytomis konkrečių atvejų analizėmis, konferencijos dalyviai siūlo Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms pagal kompetenciją neatidėliotinai imtis priemonių užtikrinant visapusę pagalbą aukoms, aukų apsaugą ir stiprinant nusikaltimų prevenciją. Siūlomos priemonės:

- Sudaryti nacionalinių ekspertų grupę (praktikų, NVO atstovų, mokslininkų, kt.) kovos su prekyba žmonėmis ilgalaikei strategijai ir veiksmingam priemonių planui parengti;
- Iš esmės spręsti nacionalinio pranešėjo ir nacionalinio koordinatoriaus klausimą. Peržiūrėti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos funkcijas ir svarstyti galimybę suteikti jam nacionalinio pranešėjo funkcijas, stiprinant institucijos praktines ir analitines kompetencijas prekybos žmonėmis srityje;
- Atsižvelgiant į prekybos vaikais situacijos jautrumą, sudaryti nacionalinių ekspertų grupę, turinčią įgaliojimus peržiūrėti pastarųjų metų galimus prekyba vaikais atvejus, paruošti koordinuotų veiksmų prekybos vaikais atvejų prevencijos ir pagalbos organizavimo planą;
- Siekiant stiprinti prevenciją, užtikrinti sistemingą ir efektyvų visuomenės informavimą, parengti koordinuotą komunikacijos planą ir numatyti priemones dėl prekybos žmonėmis problemos žinomumo;
- Peržiūrėti ir stiprinti institucijų bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą, kovojant su prekyba žmonėmis; parengti tarpinstitucino ir tarpsektorinio bendradarbiavimo kovos su prekyba žmonėmis modelį;
- Kelti specialistų kvalifikaciją, ypatingą dėmesį skiriant komandiniams

mokymams;

- Stiprinti kovos su prekyba žmonėmis prevencijos priemones, mažinti socialinę atskirtį ir asmenų pažeidžiamumą, skatinti aukų reintegraciją;
- Užtikrinti sistemingo ir vienodo duomenų apie prekybos žmonėmis atvejus rinkimą – inicijuoti sistemingo ir vienodo duomenų apie prekybos žmonėmis atvejus rinkimo modelio sukūrimą.

Įsitraukė Kazickų fondas

Rezoliuciją pasirašė nevyriausybinių organizacijų atstovai, pasirašiau ir aš, kaip Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkė. Rengiant rezoliuciją dalyvavo ir Lietuvos moksleiviai. Labai svarbu ir tai, kad problema aktyviai domisi ir stengiasi padėti pasaulio lietuviai. Kazickų fondo atstovė Neila Baumilienė organizavo 80 stovyklos dalyvių parašų, pritariančių rezoliucijai, taip pat Amerikos lietuviai klausia, kaip galėtų prisidėti prie kovos su prekyba žmonėmis.

Laiške, adresuotame man, kaip Žmogaus teisių komiteto pirmininkei, taip pat keliems kitiems Seimo nariams, policijos vadovams ponia Neila rašo:

„Gerbiamieji, JAV Vermonto valstijoje „Neringos“ lietuviškos stovyklos, kuri veikia

jau 46 metai, rudeniniame savaitgalyje – 12-toje iškyloje, į kurią susirinko šeimos su vaikais iš visos JAV rytinės pakrantės ir Kanados, buvo kalbama apie prekybos žmonėmis situaciją Lietuvoje ir pritarta tarptautinės konferencijos Vilniuje 2015 rugsėjo 17–18 d. „Iššūkiai kovojant su prekyba žmonėmis“ rezoliucijai.

<…>

Visi pasirašiusieji duotais el. adresais laukia daugiau informacijos ir klausia, kuo asmeniškai bei per LT bendruomenes, LT mokyklas, darbo įstaigas ir visuomenines organizacijas gali ne tik padėti spręsti šią labai skaudžią problemą, bet ir kaip reabilituoti Lietuvos vardą šiuo klausimu pasaulio akyse.“

Taigi esu labai dėkinga poniai Neilai Baumilienei bei prieš prekybos žmonėmis reiškinį pasirašiusiems stovyklos dalyviams, taip pat visiems pasaulio lietuviams, kurie neabejingi į išnaudojimo pinkles patekusiems tautiečiams ir tiesia pagalbos ranką. Šiandien noriu kreiptis ir į Jus visus – pabandykite ieškoti galimybių, kaip padėti mums spręsti problemą. Savo bendruomenėse kalbėkite apie tai. Įtraukite į bendruomenių veiklą naujai atvykstančius lietuvius. Įtraukdami visus lietuvius į bendruomenės gyvenimą, gal ir jūs pastebėsite, kad kai kurie jų yra išnaudojami, gal yra atsivežti nelaimingi ir pažeidžiami vaikai, gal aptiksite, kad tie vaikai verčiami elgetauti ar daryti nusikaltimus. Kalbėkite bendruomenėje apie tai ir raginkite bendruomenės narius būti akylais.

O Žmogaus teisių komiteto darbotvarkėje laukia tokie klausimai kaip Valstybinio audito ataskaitos aptarimas bei nacionalinio pranešėjo instituto klausimas. Reikalinga detali diskusija, koks nacionalinio pranešėjo veiklos modelis teiktų optimalią naudą kovojant su prekyba žmonėmis.

vos moksleiviai. Labai svarbu ir tai, kad problema aktyviai domisi ir stengiasi padėti pasaulio lietuviai. Kazickų fondo atstovė Neila Baumilienė organizavo 80 stovyklos dalyvių parašų, pritariančių rezoliucijai, taip pat Amerikos lietuviai klausia, kaip galėtų prisidėti prie kovos su prekyba žmonėmis.

Laiške, adresuotame man, kaip Žmogaus teisių komiteto pirmininkei, taip pat keliems kitiems Seimo nariams, policijos vadovams ponia Neila rašo:

„Gerbiamieji,

JAV Vermonto valstijoje „Neringos“ lietuviškos stovyklos, kuri veikia jau 46 metai, rudeniniame savaitgalyje – 12-toje iškyloje, į kurią susirinko šeimos su vaikais iš visos JAV rytinės pakrantės ir Kanados, buvo kalbama apie prekybos žmonėmis situaciją Lietuvoje ir pritarta tarptautinės konferencijos Vilniuje 2015 rugsėjo 17–18 d. „Iššūkiai kovojant su prekyba žmonėmis“ rezoliucijai.

<...>

Visi pasirašiusieji duotais el. adresais laukia daugiau informacijos ir klausia, kuo asmeniškai bei per LT

Lietuvos policijos kapelionas kunigas Algirdas Toliatas: „Reikia sutelkti jėgas“

Vyskupų Konferencija ir policija pasirašė memorandumą, kaip atsiliepimą į Popiežiaus Pranciškaus kvietimą. Šv. Mortos iniciatyva yra gerosios praktikos pavyzdys, kilęs prieš dešimt metų Didžiojoje Britanijoje, kur policija su bažnyčia pamatė, kad tarp jų gali vykti puikus bendradarbiavimas. Policija iš pradžių buvo nusiteikusi skeptiškai, bet pamačiusi, kad bažnyčia turi įrankius, kaip paskatinti aukas bendradarbiauti, nuomonę pakeitė. Bažnyčia turi daug socialinio ir savanorystės potencialo. Londone tai veikė, atsirado namai, kuriuose aukos gali prisiglausti, ėmė veikti prevencija, informavimas. Tai pavykusi praktika, kuri peraugo į tarptautinį lygmenį. 2014 m. Vatikane vykusiame susitikime daugiau negu dvidešimt įvairių šalių policijos vadovų pasirašė memorandumą – santalką prieš prekybą žmonėmis. Tarptautinis bendradarbiavimas reikalingas, nes nusikaltėliai labai mobilūs ir irgi bendradarbiauja tarpusavyje.

Kovojant su prekyba žmonėmis bėda ta, kad yra daug individų, kovojančių su problema, bet mažai bendradarbiaujančių. Panašiai ir pas mus Lietuvoje, dirbame, kovojame, bet atskirai, nepažįstame vieni kitų. Koordinavimas yra tai, ko mums Lietuvoje trūksta. O kalbant tarptautiniu mastu, prelatas Edmundas Putrimas jau yra pradėjęs tą veiklą ir ją reikėtų plėsti, turiu omenyje tai, kad lietuvių bendruomenės įvairiuose kraštuose irgi galėtų įsitraukti. Didžioji prekybos žmonėmis problema – kad ji yra nematoma. Net kai kalbu su savo kolegomis kunigais ar policininkas, jie sako, kiek prekybos žmonėmis įvykių per metus – dvidešimt, o kiek žmogžudysčių – žymiai daugiau. Kam mesti pajėgas, kam sureikšminti šitą problemą? O tiesa ta, kad ši problema yra nematoma, daug kas vyksta net ne Lietuvoje, o užsienyje, o dar kur stereotipai iš serijos, ką čia prostitutės, pačios norėjo ir išvežė. Arba didesnio pinigo norėjo, tegul ir kenčia. Jei neužmerktume akių, apgintume savo piliečius, o taip, kaip mes kovojame už savo piliečius, taip ir užsienio šalys žiūri į mus. Čia užsienio lietuviai galėtų labai padėti Lietuvai, jei savo bendruomenėse sakytų: padarykime, kas nuo mūsų priklauso. Pastebėkime, ar tarp mūsų nėra tų aukų, informuokime, būkime budrūs, o jei kažkam bėda atsitiko – padėkime. Jei po šio susitikimo jūsų širdyse kiltų klausimų, kas ir kaip, jau būtų milžiniškas pasiekimas.

Lietuvos policijos kapelionas kunigas Algirdas Toliatas: „Reikia sutelkti jėgas“

Vyskupų Konferencija ir policija pasirašė memorandumą, kaip atsiliepimą į Popiežiaus Pranciškaus kvietimą. Šv. Mortos iniciatyva yra gerosios praktikos pavyzdys, kilęs prieš dešimt metų Didžiojoje Britanijoje, kur policija su bažnyčia pamatė, kad tarp jų gali vykti puikus bendradarbiavimas. Policija iš pradžių buvo nusiteikusi skeptiškai, bet pamačiusi, kad bažnyčia turi įrankius, kaip paskatinti aukas bendradarbiauti, nuomonę pakeitė. Bažnyčia turi daug socialinio ir savanorystės potencialo. Londone tai veikė, atsirado namai, kuriuose aukos gali prisiglausti, ėmė veikti prevencija, informavimas. Tai pavykusi praktika, kuri peraugo į tarptautinį lygmenį. 2014 m. Vatikane vykusiame susitikime daugiau negu dvidešimt įvairių šalių policijos vadovų pasirašė memorandumą – santalką prieš prekybą žmonėmis. Tarptautinis bendradarbiavimas reikalingas, nes nusikaltėliai labai mobilūs ir irgi bendradarbiauja tarpusavyje.

Kovojant su prekyba žmonėmis bėda ta, kad yra daug individų, kovojančių su problema, bet mažai bendradarbiaujančių. Panašiai ir pas mus Lietuvoje, dirbame,

kovojame, bet atskirai, nepažįstame vieni kitų. Koordinavimas yra tai, ko mums Lietuvoje trūksta. O kalbant tarptautiniu mastu, prelatas Edmundas Putrimas jau yra pradėjęs tą veiklą ir ją reikėtų plėsti, turiu omenyje tai, kad lietuvių bendruomenės įvairiuose kraštuose irgi galėtų įsitraukti. Didžioji prekybos žmonėmis problema – kad ji yra nematoma. Net kai kalbu su savo kolegomis kunigais ar policininkas, jie sako, kiek prekybos žmonėmis įvykių per metus – dvidešimt, o kiek žmogžudysčių – žymiai daugiau. Kam mesti pajėgas, kam sureikšminti šitą problemą? O tiesa ta, kad ši problema yra nematoma, daug kas vyksta net ne Lietuvoje, o užsienyje, o dar kur stereotipai iš serijos, ką čia prostitutės, pačios norėjo ir išvežė. Arba didesnio pinigo norėjo, tegul ir kenčia. Jei neužmerktume akių, apgintume savo piliečius, o taip, kaip mes kovojame už savo piliečius, taip ir užsienio šalys žiūri į mus. Čia užsienio lietuviai galėtų labai padėti Lietuvai, jei savo bendruomenėse sakytų: padarykime, kas nuo mūsų priklauso. Pastebėkime, ar tarp mūsų nėra tų aukų, informuokime, būkime budrūs, o jei kažkam bėda atsitiko – padėkime. Jei po šio susitikimo jūsų širdyse kiltų klausimų, kas ir kaip, jau būtų milžiniškas pasiekimas.

Pagal pranešimą, skaitytą 2015 m. lapkričio 12 d. LR Seimo ir PLB komisijoje

Zita Žvikienė, Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkė

[1] Lietuvoje 2014 metais buvo registruoti 26 prekybos žmonėmis galimi atvejai, Lietuvos institucijos vykdė 24 tyrimus, baudžiamojon atsakomybėn patraukta 40 kaltinamųjų (2013 m. – tik 18). Pagal 147 ir 157 str. 2014 m. nuteista 18, (2013 m. – 11) prekiautojų žmonėmis. 2014 m. skirtos laisvės atėmimo bausmės nuo 1,5 iki 7,5 metų. 2014 metais registruoti 64 atvejai dėl vaiko patraukimo į nusikalstamą veiką (BK 159 str.).

[2] angl. The International Labour Organization

[3] https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2014_low_res.pdf https://www. unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf

4 https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html?ref=menuside 5

http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/399-nca-strategic-assessment-the-nature-and-scale-ofhuman- trafficking-in-2013/file; 17 psl.

Straipsnis publikuotas žurnale “Pasaulio lietuvis”. 2016 m. sausio numeris.

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.